

УДК 33.025.1:334.716(477)

О. А. Байрачний,
здобувач кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокоористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-5080-178>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.1.159

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ ПЕРЕРОБНО-ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ: ПРІОРИТЕТИ ТА ПЕРЕДУМОВИ

О. Bayrachnyi,
Postgraduate student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

DIVERSIFICATION OF FINANCIAL INSTRUMENTS TO SUPPORT EXPORTS OF UKRAINIAN FOOD PROCESSING INDUSTRY PRODUCTS: PRIORITIES AND PREREQUISITES

Доведено, що ключовою проблемою нарощення експортного потенціалу України виступає усунення його сировинної спрямованості та збільшення реалізації на зовнішніх ринках продукції з високою доданою вартістю. Виявлено, що першочергового значення в сучасних умовах загострення ендогенних та екзогенних ризиків набуває забезпечення зрушень в структурі експорту продукції переробно-харчової промисловості в напрямку збільшення частки готових харчових продуктів. Встановлено, що необхідною передумовою нарощення експорту продукції сектору переробно-харчових виробництв за рахунок збільшення обсягів реалізації на зовнішніх ринках продукції з високою доданою вартістю виступає диверсифікація фінансових інструментів стимулювання розвитку експорто-орієнтованих сегментів переробно-харчової промисловості. Обґрунтовано, що доцільність диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту продукції переробно-харчової промисловості впливає з того, що у 2023 році порівняно з 2010 роком частка готових харчових продуктів у сукупному аграрному експорті зменшилася з 25,9% до 14,9%, що свідчить про посилення сировинної спрямованості вітчизняних агропродуктових ланцюгів. Встановлено, що пріоритети диверсифікації фінансових інструментів стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю у секторі переробно-харчових виробництв мають враховувати збереження у 2010—2023 роках високої частки жирів та олії тваринного або рослинного походження у сукупному аграрному експорті, які виступають продукцією первинної переробки і можуть бути використані в середині країни у наступних переробних фазах агропродуктових ланцюгів. Доведено, що диверсифікація фінансових інструментів підтримки експорту продукції сектору переробно-харчових виробництв має стосуватися не лише виробництва конкретних видів продукції, але і модернізації, оновлення та реконструкції основного капіталу цих виробництв, що дасть можливість здійснювати випуск готових харчових продуктів з покращеними якісними, екологічними та техніко-експлуатаційними характеристиками. Обґрунтовано, що в умовах ускладнення відносин на глобальному ринку продовольства та посилення протекціоністських заходів окремих країн диверсифікація фінансових інструментів підтримки експорту продукції сектору переробно-харчових виробництв України має також охоплювати заходи щодо інституціоналізації інструментів стимулювання розбудови сучасної логістично-складської інфраструктури та каналів просування продукції на зовнішні ринки.

It is proved that the key problem of increasing the export potential of Ukraine is to eliminate its raw material orientation and increase sales of high value-added products in foreign markets. It is found that in the current conditions of aggravation of endogenous and exogenous risks, it is of paramount importance to ensure shifts in the structure of exports of food processing industry products towards an increase in the share of finished food products. It is established that a necessary prerequisite for increasing exports of products of the processing and food production sector by increasing the volume of sales of high value-added products in foreign markets is the diversification of financial instruments to stimulate the development of export-oriented segments of the processing and food industry. It is substantiated that the expediency of diversification of financial instruments to support the export of products of the processing and food industry stems from the fact that in 2023, compared to 2010, the share of finished food products in total agricultural exports decreased from 25.9% to 14.9%. That indicates an increase in the raw material orientation of domestic agro-food chains. It is established that the priorities of diversification of financial instruments to stimulate the export of high value-added products in the processing and food production sector should take into account the preservation in 2010–2023 of a high share of fats and oils of animal or vegetable origin in total agricultural exports. That are primary processing products and can be used domestically in the subsequent processing phases of agro-food chains. It is proved that the diversification of financial instruments to support the export of products of the food processing sector should concern not only the production of specific types of products, but also the modernisation, renewal and reconstruction of the fixed capital of these industries, which will allow the production of finished food products with improved quality, environmental and technical and operational characteristics. It is substantiated that in the context of complicated relations in the global food market and increased protectionist measures of some countries, diversification of financial instruments to support exports of products of the food processing sector of Ukraine should also include measures to institutionalise instruments to stimulate the development of modern logistics and warehouse infrastructure and channels for promoting products to foreign markets.

Ключові слова: фінансові інструменти, експорт, переробно-харчова промисловість, диверсифікація, аграрний експорт, ринок продовольства, готові харчові продукти, стимулювання.

Key words: financial instruments, exports, food processing industry, diversification, agricultural exports, food market, ready-to-eat food, incentives.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Переробно-харчова промисловість в останні роки стала відігравати ключове значення для розвитку регіональних господарських комплексів з огляду на збільшення сировинної бази та загострення проблем продовольчої безпеки. У той же час дана ланка національного господарства не використовує усіх наявних резервів щодо нарощення обсягів експорту продукції з високою доданою вартістю. Причиною сповільнених темпів збільшення виробництва готових харчових продуктів виступає надмірна звуженість фінансових інструментів підтримки, що не забезпечує критично необхідної заінтересова-

ності суб'єктів агропромислового підприємництва у збільшенні експорту конкурентоспроможних на зовнішніх ринках товарів. Окупація частини території країни російськими загарбниками призвела до руйнації виробничо-технічної бази окремих галузей важкої індустрії, що робить розширене відтворення ресурсно-виробничого потенціалу переробно-харчової промисловості важливим детермінантом нарощення експортного потенціалу національної економіки в цілому. З огляду на це диверсифікація фінансових інструментів підтримки експорту продукції сектору переробно-харчових виробництв в умовах воєнних викликів повинна створити додаткові стимули для експансії вітчизняних виробників готових харчових продуктів та інших складових сукупного аграрного експорту на зовнішні ринки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Прикметною рисою вітчизняного експорту продукції сфери промислового виробництва є високий рівень сировинної спрямованості, що виступає одним з основних детермінантів формування авторських підходів стосовно стимулювання процесів виробництва і продажу на зовнішні ринки продукції з високою доданою вартістю. Дана проблема є особливо актуальною для сектору переробно-харчових виробництв. У працях українських вчених вже тривалий період пропонуються підходи щодо інституціоналізації фінансових інструментів підтримки експорту продукції переробно-харчової промисловості, виходячи з екзогенних та ендемогенних ризиків і викликів.

Так, на переконання В.Клімчик, фінансові інструменти стимулювання нарощення експортного потенціалу мають бути зосереджені в наступних кроках: нарощування обсягів і якості експорту, зміни його структури на користь товарів з високим і середньо високим технологічними рівнями, розширення асортименту товарів; підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на основі впровадження інновацій і розширення географічної структури експорту; обмеження вивозу сировинних і напівсировинних ресурсів, які можуть бути використані вітчизняними виробниками і населенням країни; сприяння "інвестиційному імпорту", аналогі якого не виробляються в Україні; заохочення ввозу прямих іноземних інвестицій з найсучаснішими технологіями; мінімізація різноманітних обмежень (тарифних і нетарифних бар'єрів) для імпортерів вітчизняної готової продукції [4, с. 59]. Тобто доцільність підтримки продуктивних та технологічних зрушень у структурі експорту ув'язується також із застосуванням інструментів обмеження вивезення сировини та стимулювання високотехнологічного імпорту. Визріває необхідність становлення такого інструментарію, котрий забезпечить заінтересованість виробників у випуску продукції з високою доданою вартістю та у перманентному зниженні рівня ресурсомісткості та енергомісткості продукції.

В останні роки почали висловлюватися думки щодо диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту продукції, виходячи з ускладнення системи міжнародних регламентів та стандартів, а також виходячи із інституційних зрушень на світових ринках капіталу. Зокрема, Н.Ривак наголошує, що фінансові інструменти мають охоплювати стимули для доступу до ринків ЄС через підтримку українських виробників шляхом державного спільного фінансування участі в міжнародних виставках; компенсаційної підтримки за відмову від географічних зазначень; формування дієвої та ефективної системи кредитування; цільового спрямування податків і зборів на розвиток експортоорієнтованих галузей [7]. В умовах жорсткої системи квотування на цільових ринках ЄС диверсифікація інструментів фінансової підтримки вітчизняних експортерів в частині адаптації до європейських регламентів та стандартів якості і безпечності продукції виступає необхідною передумовою вирівнювання умов для українських виробників та виробників з інших країн, що в нинішніх умовах виступає ключовою конкурентною перевагою. Така фінансова підтримка має доповнюватися можливістю для підпри-

мицьких структур на ринку позикового капіталу отримувати кредитні ресурси для модернізації основного капіталу та вчасного поповнення обігових коштів.

В контексті специфіки функціонування сектору переробно-харчових виробництв доцільно взяти на озброєння авторський концепт В. Ільчука, Т. Шпомер та М.Кілініченко стосовно специфікації фінансових інструментів підтримки експорту продовольчої продукції. Вони пропонують ряд фінансово-експортних заходів для підвищення експортного потенціалу підприємств переробно-харчової промисловості, зокрема: створення ефективних систем для пошуку та залучення фінансових ресурсів; визначення інвестиційних пріоритетів для розвитку харчової промисловості; розробка ефективних механізмів для інвестування в оновлення матеріально-технічної бази підприємств; встановлення та розвиток торговельних відносин з Європейським Союзом; впровадження заходів щодо імпортозаміщення; розширення зовнішніх ринків для диверсифікації експорту; стимулювання експорту продуктів з високою доданою вартістю; фокус на експорт глибокоперероблених товарів [3]. Даний підхід відзначається високим рівнем комплексності, оскільки стосується інституціоналізації фінансових інструментів підтримки не лише безпосередньо виробництва конкретних видів продукції, але і модернізації, оновлення та реконструкції основного капіталу переробно-харчових виробництв, що дасть можливість здійснювати випуск продукції з покращеними якісними, екологічними та техніко-експлуатаційними характеристиками.

У той же час залишається невідпрацьованим розроблення цілісного підходу стосовно диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту продукції переробно-харчової промисловості України з урахуванням структурних зрушень у національному господарстві та загострення глобальних проблем продовольчої безпеки.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є виявлення передумов та обґрунтування пріоритетів диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту продукції переробно-харчової промисловості в умовах загострення екзогенних та ендемогенних ризиків.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У секторі переробно-харчових виробництв в останні десятиліття відбулися суттєві структурні зрушення, які пов'язані з нарощенням ресурсно-виробничого потенціалу сфери сільськогосподарського виробництва та зростанням концентрації інвестиційного потенціалу великих агропромислових об'єднань. Повномасштабне вторгнення на територію України російських загарбників, внаслідок якого було зруйновано та окуповано цілісно-майнові комплекси металургійних виробництв, саме нарощення експортного потенціалу переробно-харчової промисловості виступає запорукою збалансування експортно-імпортних потоків у зовнішній торгівлі.

Доступність сировинної бази, розвинена виробничо-технічна база переробки та висококваліфікований персонал уможливають нарощення експорту різнома-

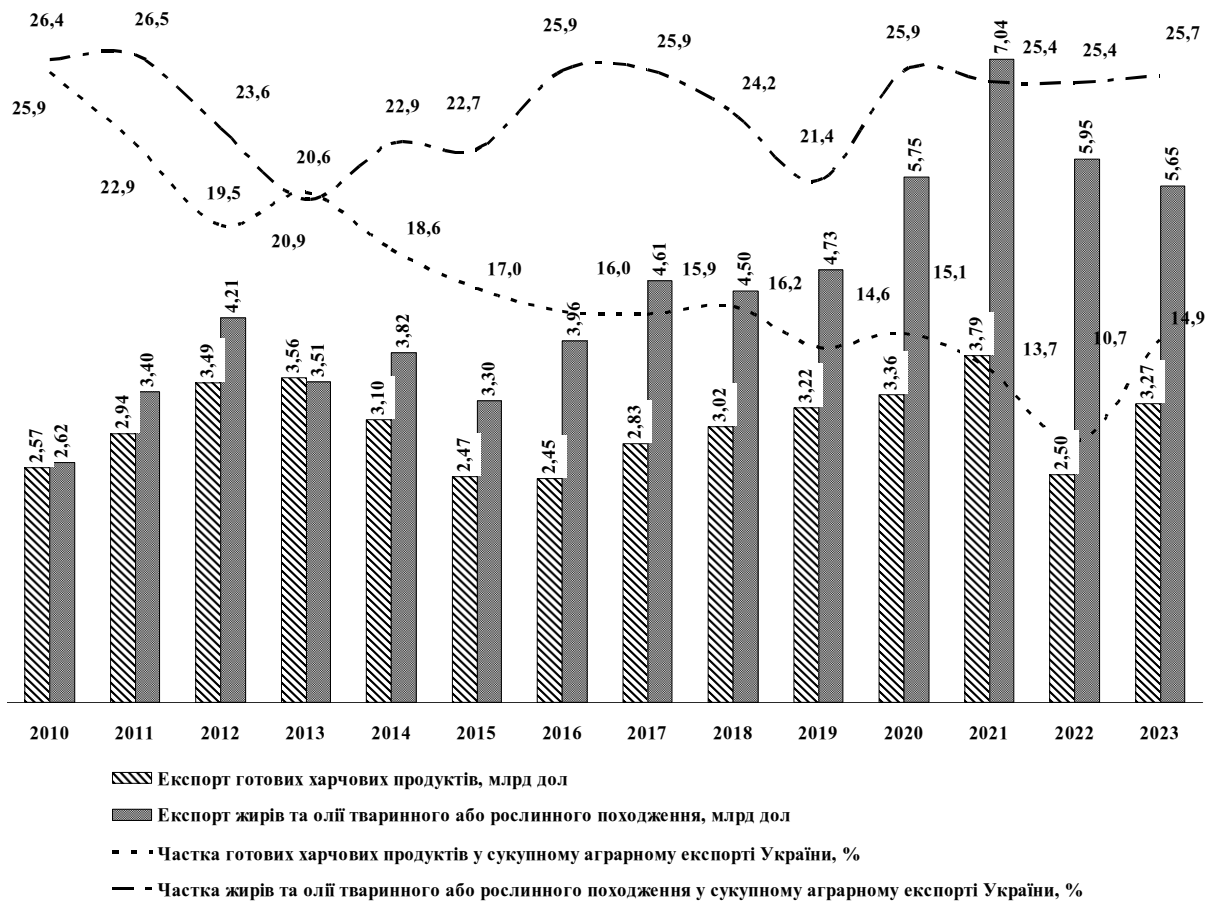

Рис. 1. Експорт готових харчових продуктів та жирів і олій тваринного або рослинного походження та їх частки у сукупному аграрному експорті у 2010—2023 роках

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

нітних видів продовольчої продукції, що у підсумку дасть змогу забезпечити підвищення рівня капіталізації сектору переробно-харчових виробництв в цілому та надасть позитивних імпульсів розвитку суміжних ланок регіональних господарських комплексів. Водночас активізація експорту продукції переробно-харчової промисловості потребує підвищення рівня заінтересованості суб'єктів агропромислового підприємництва у виробництві конкурентоспроможної на зовнішніх ринках продукції, а це вимагає інституціоналізації додаткових фінансових інструментів підтримки виробництва такої продукції.

Основною передумовою диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту продукції підприємствами переробно-харчової промисловості виступають результати аналізу основних тенденцій структурних зрушень у сукупному аграрному експорті України у 2010—2023 роках. Сукупний аграрний експорт охоплює експорт живих тварин та продуктів тваринного походження, експорт продуктів рослинного походження, експорт жирів та олій тваринного або рослинного походження, експорт готових харчових продуктів.

Прикметною рисою динаміки окремих складових сукупного аграрного експорту за аналізований часовий горизонт є поступове зменшення з року в рік частки готових харчових продуктів (продукція з високою доданою вартістю) та збереження високої частки жирів та олій тваринного або рослинного походження (продукції

первинної переробки). Зокрема, в цілому спостерігається висхідна тенденція у динаміці експорту жирів та олій тваринного або рослинного походження за винятком окремих років, у які спостерігалось просідання даного показника порівняно з попереднім роком.

У 2010 році дана товарна позиція сукупного аграрного експорту становила 2,62 млрд дол, у 2012 році — 4,21 млрд дол, у 2015 році — 3,3 млрд дол, у 2018 році — 4,5 млрд дол, у 2020 році — 5,75 млрд дол, у 2021 році — 7,04 млрд дол, у 2022 році — 5,95 млрд дол, у 2023 році — 5,65 млрд дол (рис. 1).

Тобто на висхідну динаміку експорту жирів та олій тваринного або рослинного походження не вплинули карантинні заходи, котрі було введено у 2020 році у зв'язку з пандемією коронавірусу. Падіння обсягів експорту названої товарної позиції сукупного аграрного експорту у 2022 та 2023 роках порівняно з 2021 роком пов'язано з повномасштабним вторгненням на територію України російських загарбників, що призвело до унеможливлення продажу за кордон через порти нашої країни продукції переробно-харчової промисловості.

Така динаміка експорту жирів та олій тваринного або рослинного походження у 2010—2023 роках вирішальною мірою вплинула на динаміку частки даної товарної позиції у сукупному аграрному експорті. Частка жирів та олій тваринного або рослинного походження в сукупному аграрному експорті за даний часовий проміжок коливалася в інтервалі 20,6-26,5. Більше того, у

2020—2023 роках порівняно з 2019 роком даний показник суттєво збільшився через зменшення експорту продукції з високою доданою вартістю.

У динаміці експорту готових харчових у 2010—2023 роках висхідного тренду не спостерігалось, а в цілому місце мала синусоїдна тенденція. Це пов'язано з тим, що кризові явища в національній економіці найбільшою мірою впливають на результативність виробництва продукції з високою доданою вартістю. Зокрема, у 2010 році експорт готових харчових продуктів становив 2,57 млрд дол, у 2012 році — 3,49 млрд дол, у 2015 році — 2,47 млрд дол, у 2018 році — 3,02 млрд дол, у 2020 році — 3,36 млрд дол, у 2021 році — 3,79 млрд дол, у 2022 році — 2,5 млрд дол, у 2023 році — 3,27 млрд дол. Між тенденцією обсягів експорту готових харчових продуктів та тенденцією частки даної товарної позиції у сукупному аграрному експорті не спостерігається прямої кореляції.

Це пов'язано з тим, що синусоїдна тенденція експорту готових харчових продуктів супроводжувалася перманентним зростанням експорту сільськогосподарської сировини та продовольчої продукції з низькою доданою вартістю. У 2010—2013 роках частка готових харчових продуктів у сукупному аграрному експорті коливалася в інтервалі 19,5—25,9%, а у 2019—2023 роках — в інтервалі 10,7-15,1%. Тобто викристалізовується чітко виражений тренд зменшення частки продукції з високою доданою вартістю у сукупному аграрному експорті, що вимагає масштабної трансформації інструментарію державної фінансової підтримки експортної діяльності сектора переробно-харчових виробництв.

Ключовим кроком щодо диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту продукції переробно-харчової промисловості стало Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. №588-р "Про схвалення Стратегії розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року", зокрема в частині розроблення механізму надання державної підтримки вітчизняним експортерам продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості з урахуванням міжнародних зобов'язань України у СОТ. Механізм надання державної підтримки вітчизняним експортерам охоплює такі фінансові інструменти: часткова компенсація відсоткової ставки за залученими у національній валюті банківськими кредитами під час модернізації виробництва продукції харчової та переробної промисловості; розроблення та реалізація програм компенсації вартості техніки та обладнання для агропромислового комплексу, зокрема для харчової та переробної промисловості [6]. Водночас задекларовані Стратегією розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року пріоритети диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту переробно-харчової промисловості не отримали відповідного нормативно-правового та інструктивно-методичного забезпечення та не забезпечили очікуваного ефекту в частині активізації експортної діяльності суб'єктів агропромислового підприємства.

Базовою інституційною передумовою диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту про-

дукції українських товаровиробників стало набуття чинності Закону України "Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здевелювання кредитування експорту", який передбачав створення національного Експортно-кредитного агентства [5]. Основними завданнями Експортно-кредитного агентства визначалися наступні: захист українських експортерів від ризиків неплатежів та фінансових втрат, пов'язаних із зовнішньоекономічними договорами, через страхування та гарантування; впровадження сучасних фінансових технологій у зовнішній торгівлі; розвиток експорту українських товарів, підвищення їх конкурентоспроможності на міжнародних ринках; участь у програмах часткової компенсації відсоткових ставок за експортними кредитами; співпраця з міжнародними фінансовими організаціями для залучення фінансової допомоги та стимулювання експорту. Закон визначав конкретні товарні групи, на які поширюється діяльність Експортно-кредитного агентства. Прикметною рисою даного законодавчого акту стало те, що діяльність агентства також поширювалася на продукцію переробно-харчової промисловості, зокрема: 1) група 16: готові харчові продукти з м'яса, риби або ракоподібних; 2) група 19: готові продукти з зерна, борошна та молока; 3) група 20: перероблені овочі та фрукти; 4) група 21: різноманітні харчові продукти [2, с. 93; 5]. Експортно-кредитне агентство дало б можливість також зорієнтувати суб'єкти агропромислового підприємства щодо можливостей виходу на нові зовнішні ринки. Загострення глобальних проблем продовольчої безпеки відкриває додаткові можливості для вітчизняних переробно-харчових виробництв, котрі мають переваги над конкурентами завдяки доступності сировинної бази та високій якості готових харчових продуктів.

Програмування диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту продукції переробно-харчової промисловості має відштовхуватися від розуміння того, що однією з перешкод для розвитку експортного потенціалу вітчизняних сільськогосподарських виробників є несформованість стійких систем логістики та просування продукції на зовнішні ринки збуту. Значною проблемою розвитку експортної діяльності для підприємств АПК України є неузгодженість вітчизняної системи сертифікації та стандартизації якості продукції з міжнародною. Якісним інструментом підвищення фінансово-господарської та економічної ефективності виробництва та експорту агропродукції слугує налагодження кооперації та інтеграції, у результаті якої можливе створення аграрно-промислових парків, виробничо-експортних кластерів чи інших інтеграційних форм господарювання [1, с. 87—89]. Виходячи з цих міркувань, можна стверджувати, що необхідною є інституціоналізація фінансових інструментів, застосування котрих буде стимулювати створення інтеграційних структур, в першу чергу виробничо-експортних кластерів.

Переваги виробничо-експортних кластерів над іншими інтеграційними утвореннями полягають у тому, що кластерна форма інтеграції передбачає укладання нестатутних угод між підприємницькими структурами та органами державної влади, що дає можливість консолідувати організаційний потенціал публічного сектора

та інвестиційні можливості сектору приватних підприємницьких структур. Виробничо-кластерні структури мають значний потенціал в частині активізації експорту готових харчових продуктів, вироблених на основі органічної сільськогосподарської продукції. Важливого значення набуває також інституціоналізація фінансових інструментів стимулювання розбудови сучасної логістично-складської інфраструктури та каналів просування харчової продукції на зовнішні ринки.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Структурні зрушення у національній економіці в останні роки, зокрема під впливом збройного вторгнення російських загарбників, зробили переробно-харчову промисловість ключовою ланкою регіональних господарських комплексів як в частині зміцнення господарської самодостатності територіальних утворень, так і в частині нарощення експортного потенціалу. Руїнація на тимчасово окупованих та прифронтових територіях виробничо-технічної бази підприємств гірничо-металургійного комплексу, що призвела до зниження експортних можливостей даної ланки національного господарства, вимагає активізації процесів нарощення експорту продукції переробно-харчової промисловості. У 2010—2023 роках у динаміці окремих складових сукупного аграрного експорту спостерігаються негативні тенденції, оскільки частка продукції з високою доданою вартістю (готові харчові продукти) зменшується, а частка продуктів первинної переробки (жири та олії тваринного або рослинного походження) коливається в межах 20,6—26,5%. Водночас активізація експортної діяльності сектору переробно-харчових виробництв потребує диверсифікації фінансових інструментів підтримки експорту трендових на зовнішніх ринках харчових продуктів. Необхідною є також інституціоналізація таких фінансових інструментів, що стимулюватимуть розбудову логістично-складської інфраструктури та каналів просування харчових продуктів на зовнішні ринки. Виходячи з перспектив завоювання нових ніш на світових ринках продовольства, доцільно інституціоналізувати компенсаційні інструменти підтримки суб'єктів агропромислового підприємництва, котрі виробляють продовольчі товари на основі переробки органічної сільськогосподарської сировини.

Література:

1. Васильців Т.Г., Куницька-Іляш М.В. Інструментарій державної політики реалізації експортного потенціалу та зміцнення фінансової безпеки АПК України. *Регіональна економіка*. 2022. № 3 (105). С. 84—94.
2. Галасюк В.В. Експортно-кредитне агентство як механізм розвитку високотехнологічного експорту України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 18 (1). С. 89—93.
3. Ільчук В.П., Шпомер Т.О., Калініченко М.Ю. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення розвитку харчової промисловості України. *Фінансові дослідження*. 2019. № 2(7). [Електронний ресурс]. URL: <https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/>

20269/%d0%86%d0%bb%d1%8c%d1%87%d1%83%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y

4. Клімчик В.В. Якісні параметри українського експорту та фінансові стимули щодо їх підвищення. *Бізнес Інформ*. 2012. № 10. С. 55—60.

5. Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту: Закон України від 20 грудня 2016 року № 1792-VIII. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1792-19>

6. Про схвалення Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 588-р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80#Text>

7. Ривак Н.О. Шляхи нарощення експортного потенціалу України. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8078>.

References:

1. Vasylytsiv, T.H. and Kynyts'ka-Iliash M.V. (2022), "State policy tools for realizing export potential and strengthening financial security of the agro-industrial complex of Ukraine", *Rehional'na ekonomika*, vol. 3 (105), pp. 84—94.

2. Halasiuk, V.V. (2018), "Export credit agency as a mechanism for developing high-tech exports of Ukraine", *Naukovyj visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu*. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, vol. 18 (1), pp. 89—93.

3. Il'chuk, V.P. Shpomer, T.O. and Kalinichenko, M.Yu. (2019), "Problems and prospects for financial support for the development of the food industry of Ukraine", *Finansovi doslidzhennia*, vol. 2 (7), available at: <https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20269/%d0%86%d0%bb%d1%8c%d1%87%d1%83%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Accessed 10 Dec 2024).

4. Klimchuk, V.V. (2012), "Qualitative parameters of Ukrainian exports and financial incentives for their increase", *Biznes Inform*, vol. 10, pp. 55—60.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On ensuring large-scale expansion of exports of goods (works, services) of Ukrainian origin through insurance, guaranteeing and cheaper export crediting", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1792-19> (Accessed 10 Dec 2024).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "On approval of the Strategy for the development of exports of agricultural products, food and processing industries of Ukraine for the period until 2026", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80#Text> (Accessed 10 Dec 2024).

7. Ryvak, N. (2020), "Ways to increase the export potential of Ukraine", *Efektivna ekonomika*, vol. 7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8078> (Accessed 10 Dec 2024).

Стаття надійшла до редакції 23.12.2024 р.